

Centra kształcenia praktycznego i ustawicznego

25 października 2025

Jedną z przyczyn obecnego stanu szkolnej edukacji zawodowej jest niedostateczne współdziałanie szkół zawodowych z zakładami pracy. Ponadto baza kształcenia praktycznego w obecnie funkcjonujących różnych typach szkół ulega zużyciu, co uniemożliwia nowoczesne kształcenie w dotychczasowych zawodach, jak również jest powodem stagnacji w zakresie metod szkolenia. W konsekwencji absolwenci tych szkół postrzegani są przez potencjalnych pracodawców jako źle przygotowani do pracy zawodowej.

Wzmocnienie roli centrów kształcenia praktycznego, które powinny zostać powiązane z systemem kształcenia ustawicznego, pozwoli szkołom na łatwiejsze dostosowywanie kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy.

Zadania centrum kształcenia praktycznego i ustawicznego:

- organizowanie i prowadzenie kształcenia praktycznego w zakresie nowoczesnych lub unikatowych technologii dla wszystkich typów szkół, w których realizowane jest kształcenie zawodowe (w tym szkół dla dorosłych),
- współpraca z regionalnymi komisjami egzaminacyjnymi w zakresie organizowania egzaminów kwalifikacyjnych (również dla uczestników kształcenia zawodowego w formach pozaszkolnych),
- organizowanie kursów kwalifikacyjnych np. dla absolwentów liceów, którzy nie zdali matury lub nie studiują w szkołach wyższych,
- projektowanie i organizowanie ścieżek kształcenia dla osób dorosłych,
- inne – związane z kształceniem i doskonaleniem zawodowym (np. doskonalenie nauczycieli przedmiotów zawodowych w

danym regionie).

Edukacja dorosłych stanowi autonomiczną część całego systemu edukacji narodowej rozwija się i wzbogaca w dobie transformacji społecznej i ideowej. Obecnie nie posiada już ona indoktrynacji ideowej i wynikających z niej ograniczeń autonomicznego rozwoju bogatej praktyki edukacyjnej. Stworzony został klimat dla odrodzenia i dalszego rozwoju form i placówek oświaty dorosłych, ale sam klimat nie wystarcza, gdyż w systemie gospodarki rynkowej potrzebne są środki i nakłady, sponsorzy i fundacje obok wzniosłych celów, zasad i nowoczesnych programów edukacyjnych. Kwestie finansowe, jak zawsze, są tu bardzo złożone. Warto podkreślić, że w Polsce przeznaczają się zbyt małe fundusze na edukację w ogóle, a więc także na – edukację osób dorosłych[1].

W okresie po drugiej wojnie światowej nie zajmowano się edukacją dorosłych, a przez to edukacja XXI wieku musi nadrobić zaległości 50 lat zastoju i regresu, w których jedynie szkoły dla pracujących i kursy zawodowe reprezentowały aktywność edukacyjną dorosłych. Sparaliżowany i w dużym stopniu zniszczony został dawny system polskiej edukacji dorosłych: „Wprowadzono naśladownictwo radzieckich rozwiązań. Dzisiaj trzeba odbudować te zniszczenia i zaniedbania. Problem ten jest jednak bardzo trudny do rozwiązania, warto podkreślić, że w Polsce brakuje młodej kadry wykształconej w kierunku kształcenia osób dorosłych – dawna kadra zestarzała się i w większości odeszła z aktywnych działań oświaty”[2].

Problemów jest jednak więcej – „Nie kształcono i nadal nie kształcą się specjalistów edukacji dorosłych, nie rozwijają się należycie towarzystwa oświatowe, brak autonomii organizacyjnej i programowej, brak odrębnego zarządzania edukacją dorosłych: w ministerstwie zlikwidowano autonomiczny departament i zamknięto pismo problemowe „Oświata Dorosłych”, zlikwidowano w instytucjach i ośrodkach doskonalenia zakłady zajmujące się pracą nauczycieli oświaty dorosłych, rozwiązano wraz z Instytutem Programów Szkolnych zakład przygotowujący

autonomiczne programy i służący metodycznym doświadczeniem praktyce edukacyjnej”.[\[3\]](#)

W Polsce zaledwie 5%[\[4\]](#) dorosłych uczestniczy w formach edukacji dorosłych, natomiast w państwach rozwiniętych o bogatej edukacji dorosłych jak Szwecja, Stany Zjednoczone, Anglia, Kanada czy Japonia wskaźnik uczestnictwa przekracza 50%, czyli jest dziesięciokrotnie wyższy.

Należy wykorzystać badania i wskazania w raportach OECD na temat powszechnego kształcenia ustawicznego oraz wykorzystania nowoczesnej technologii w formach edukacji dorosłych[\[5\]](#). Należy więc przebudować system oświaty dorosłych w Polsce, a główne kierunki tej przebudowy to „przede wszystkim związanie jej z potrzebami życia społeczno-politycznego, gospodarczego i kulturalno-oświatowego, a nie tylko z wąsko rozumianymi kwalifikacjami potrzebnymi w pracy i produkcji. Za cel nadrzędny należy przyjąć realizację procesu wychowania dorosłego społeczeństwa w naszym kraju, a także zapewnienie mu przez oświatę dorosłych szerokich i bogatych form aktywności społecznej, politycznej i kulturalnej”[\[6\]](#).

Edukacja dorosłych nie ma przed sobą łatwego zadania, „w miarę postępu nauki i techniki nastąpił także wzrost liczby i skali zagrożeń globalnych wobec ludzkości[\[7\]](#)”.

W dużym stopniu problemy wynikają z faktu, że w niskim stopniu uwzględniane są humanistyczne treści w rozwoju współczesnej cywilizacji. W edukacji dorosłych, obok przekazywania treści *stricte* merytorycznych, konieczne jest kształtowanie świadomości jednostek i całych społeczeństw w duchu poszanowania praw człowieka i godności ludzkiej, poczucia solidarności między ludzką, na umacnianiu humanizmu i uczuć przyjaźni między narodami, budzenie szacunku i uznania dla osiągnięć innych narodów Oświata dorosłych powinna także działać, jako katalizator przemian w społeczeństwie, przeciwdziałać bierności, zająć się grupami defaworyzowanymi (według raportu UNESCO do grupy tej należą w Polsce m.in.

ludność wiejska, osoby bezrobotne, kobiety). Należy rozwijać umiejętności człowieka dorosłego, umiejętność rozumianą jako „gotowość do świadomego działania, opartą na odpowiedniej wiedzy oraz na ruchowym opanowaniu elementów czynności, przy czym uwzględniają możliwość dostosowania tego działania do zmieniających się warunków” [8].

Centra kształcenia praktycznego i ustawicznego stanowią kluczowy element współczesnego systemu edukacji zawodowej w Polsce, łącząc funkcje dydaktyczne, szkoleniowe i doradcze. Ich głównym zadaniem jest organizowanie i prowadzenie zajęć praktycznych, kursów zawodowych oraz różnorodnych form doksztalcania i doskonalenia zawodowego, dostosowanych do potrzeb rynku pracy oraz indywidualnych możliwości uczniów i dorosłych. Tego typu placówki odgrywają coraz większą rolę w systemie kształcenia ustawicznego, umożliwiając rozwijanie kompetencji zawodowych przez całe życie oraz wspierając proces adaptacji do dynamicznych zmian gospodarczych i technologicznych.

Centra kształcenia praktycznego (CKP) powstały w Polsce w latach dziewięćdziesiątych XX wieku jako odpowiedź na potrzebę unowocześnienia kształcenia zawodowego i dostosowania go do wymagań gospodarki rynkowej. Głównym celem ich działalności jest organizacja praktycznej nauki zawodu dla uczniów szkół ponadpodstawowych – techników i branżowych szkół I stopnia. CKP współpracują ze szkołami w zakresie realizacji podstawy programowej, szczególnie w obszarze zajęć praktycznych, które wymagają odpowiedniego wyposażenia technicznego i nowoczesnych laboratoriów. Dzięki temu uczniowie mogą zdobywać umiejętności praktyczne w warunkach zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy, korzystając z profesjonalnych stanowisk, maszyn i narzędzi.

Równoległe do centrów kształcenia praktycznego rozwijały się **centra kształcenia ustawicznego (CKU)**, których zadaniem jest organizowanie różnorodnych form edukacji dorosłych. W odróżnieniu od tradycyjnych szkół, centra te umożliwiają naukę

w elastycznych formach – dziennej, wieczorowej i zaocznej – a także w systemie kursowym i e-learningowym. Oferują zarówno kształcenie ogólne (np. licea dla dorosłych), jak i zawodowe (kursy kwalifikacyjne, szkolenia branżowe, egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe). CKU odpowiadają tym samym na potrzeby osób dorosłych, które z różnych przyczyn przerwały edukację, chcą zmienić zawód lub podnieść swoje kwalifikacje.

Współczesne centra kształcenia praktycznego i ustawicznego coraz częściej łączą swoje funkcje w jednej strukturze organizacyjnej, tworząc **centra kształcenia zawodowego i ustawicznego (CKZiU)**. Tego rodzaju placówki realizują kompleksowe zadania w zakresie edukacji zawodowej, praktycznej i ustawicznej, zapewniając uczniom, studentom i dorosłym możliwość ciągłego doskonalenia się. Ich działalność obejmuje współpracę z pracodawcami, instytucjami rynku pracy oraz uczelniami wyższymi, co umożliwia dostosowanie oferty edukacyjnej do aktualnych potrzeb gospodarki. W ten sposób centra stają się ważnym ogniwem łączącym system edukacji z rynkiem pracy.

Jednym z najważniejszych zadań CKP i CKU jest **kształcenie praktyczne i zawodowe**, oparte na zdobywaniu umiejętności poprzez działanie. Programy nauczania realizowane w tych placówkach obejmują nie tylko teorię, ale przede wszystkim praktykę – uczniowie wykonują zadania zawodowe, obsługują nowoczesne maszyny, uczestniczą w symulacjach procesów produkcyjnych i usługowych. Dzięki temu zdobywają doświadczenie niezbędne do podjęcia pracy w danym zawodzie. Zajęcia te często odbywają się we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami, co pozwala na lepsze dopasowanie treści kształcenia do realnych potrzeb gospodarki.

W kontekście kształcenia ustawicznego, centra pełnią funkcję **instytucji wspierających rozwój kompetencji zawodowych przez całe życie**. Zmieniający się rynek pracy, rozwój technologii cyfrowych i automatyzacja procesów produkcyjnych wymuszają

konieczność stałego podnoszenia kwalifikacji. CKU oferują więc kursy doskonalące, szkolenia branżowe, warsztaty i seminaria, które pozwalają uczestnikom uzupełniać wiedzę i zdobywać nowe umiejętności. Coraz częściej w ich ofercie pojawiają się także kursy z zakresu kompetencji miękkich – komunikacji, zarządzania zespołem czy przedsiębiorczości – które są niezbędne we współczesnym środowisku pracy.

Niezwykle istotnym aspektem działalności centrów jest **współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym**. Placówki te utrzymują ścisłe relacje z pracodawcami, organizacjami branżowymi i samorządami, aby skutecznie reagować na potrzeby lokalnego rynku pracy. Dzięki temu mogą elastycznie modyfikować swoją ofertę, wprowadzając nowe kierunki kształcenia i specjalizacje odpowiadające aktualnym trendom gospodarczym. W wielu regionach CKP i CKU pełnią także funkcję ośrodków egzaminacyjnych, w których przeprowadzane są egzaminy zawodowe i certyfikacyjne, potwierdzające zdobyte kwalifikacje.

Centra kształcenia praktycznego i ustawicznego pełnią również funkcję **doradczą i wspierającą**. W ich strukturach często działają doradcy zawodowi, pedagodzy i psycholodzy, którzy pomagają uczestnikom w wyborze ścieżki kształcenia i kariery zawodowej. Udzielają oni informacji o możliwościach zdobycia nowych kwalifikacji, pomagają w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych oraz wspierają proces planowania kariery. W ten sposób centra stają się miejscami, w których edukacja łączy się z realnym wsparciem w wejściu na rynek pracy.

W ostatnich latach rośnie znaczenie **nowoczesnych technologii edukacyjnych** w działalności centrów. Coraz więcej placówek wdraża platformy e-learningowe, które umożliwiają realizację zajęć teoretycznych na odległość oraz testowanie umiejętności praktycznych za pomocą symulatorów komputerowych. Technologia wspiera także proces monitorowania postępów uczniów oraz indywidualizację nauczania. Wdrażanie nowoczesnych metod, takich jak blended learning (nauczanie mieszane) czy projekty

interdyscyplinarne, zwiększa atrakcyjność oferty edukacyjnej i pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby współczesnych odbiorców.

Centra kształcenia praktycznego i ustawicznego stanowią ważne ogniwo w strukturze polskiego systemu edukacji zawodowej i dorosłych. Ich rola wykracza poza tradycyjne funkcje dydaktyczne – stają się one ośrodkami innowacji edukacyjnych, współpracy z przemysłem oraz wsparcia zawodowego. Dzięki połączeniu funkcji praktycznego kształcenia młodzieży i edukacji dorosłych, centra te realizują ideę uczenia się przez całe życie, która jest jednym z kluczowych filarów nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy. Ich dalszy rozwój, wspierany przez politykę edukacyjną państwa oraz współpracę z samorządami i przedsiębiorcami, stanowi niezbędny warunek efektywnego przygotowania społeczeństwa do wyzwań XXI wieku.

[1] Według danych z 2000 roku w Polsce dotację na edukację stanowiły 5,3% PKB, w Dani współczynnik ten wynosił 7% PKB (w 1998 roku)

[2] E. A. Wesołowska, *Edukacja dorosłych w dobie przemian*, Warszawa, 1995, s. 23.

[3] E. A. Wesołowska, *Edukacja dorosłych w dobie przemian*, Warszawa 1995, s. 24.

[4] Obliczenie własne na podstawie: Rocznik statystyczny 2000 – Ilość osób dorosłych w społeczeństwie ogółem/ilość osób korzystających z edukacji dorosłych.

[5] A. Matlakiewicz, *V Międzynarodowa Konferencja Edukacji Dorosłych.*, Rocznik Andragogiczny, 1997/98, Toruń 1998.

[6] T. Aleksander, *Teraźniejszość i przyszłość edukacji dorosłych*, Warszawa 1997, t.13.

[7] T. Wujek, *Globalne wyzwania współczesnej cywilizacji*, w: T. Wujek, (red.)., *Wprowadzenie do andragogiki*, Warszawa 1996,

s. 59.

[8] Z. Wiatrowski, Podstawy pedagogiki pracy, Bydgoszcz 1994, s. 81.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.